

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ประสิทธิผลการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
ชื่อนักศึกษา	ดาบตำรวจ วิชิต ไชยชนะ
รหัสประจำตัว	54B73330106
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์
กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร.บุญเรือง ศรีเหรียญ

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ของชุมชนในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างและ 3) เสนอแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ของชุมชนในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการโดยศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากสมาชิกภูมิปัญญา 72 หน่วยในกลุ่มเกษตรกรรม กลุ่มโภชนาการ กลุ่มการแพทย์แผนไทย และเป็นผู้ประกอบการกลุ่มผลิตชุมชน วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ระดับประเทศ 5 ดาว และ/หรือเคยส่งออกไปยังต่างประเทศ โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.973 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอย แบบขั้นตอน การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน ที่เลือกแบบเจาะจง จากผู้บริหาร ผู้นำผู้ประกอบการกลุ่มผลิตชุมชน วิสาหกิจชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ของชุมชนในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา ประกอบด้วย การแปลความ ตีความ และวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1) ประสิทธิผลการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยในเขตภาคเหนือตอนล่างโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านความยั่งยืน อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.73) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างรายได้ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.77) ด้านคุณภาพชีวิต ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.66) และด้านมีภูมิคุ้มกัน ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.84) ตามลำดับ โดยด้านการสร้างความยั่งยืน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดนั้น เนื่องจากชุมชนได้มีการบริหารจัดการที่ดีทำให้มีโอกาสได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือการทำงานทำให้สามารถใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน และมีความพอเพียงตามความจำเป็น ลดการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยและสามารถลดของเสีย ที่มากเกินไปส่วนด้านมีภูมิคุ้มกัน ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุดนั้นเนื่องจาก การบริหารจัดการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังไม่สามารถปรับใช้ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจนไม่สามารถสร้าง ความเท่าเทียมกันในสังคม ทั้งในด้านการสร้าง โอกาสในการประกอบอาชีพ ความเป็นอยู่ของครอบครัวและชุมชนที่เท่าเทียมกันได้

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลและการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยในเขตภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 8 ประการ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่

การสร้างองค์ความรู้ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น นโยบายและแผน การรู้คุณค่า การพัฒนา การใช้ประโยชน์ การมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำ ซึ่งปัจจัยทั้ง 8 ประการดังกล่าว สามารถอธิบายความผันแปร ของประสิทธิผลการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยได้ร้อยละ 75.90 ($R^2 = 0.759$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ข้อเสนอแนะทางในการปรับปรุง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ของชุมชนในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง จากการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงลึก ประกอบด้วย การดำเนินการที่สำคัญจำนวน 8 ประการ คือ (1) ควรสร้างองค์ความรู้ โดยสนับสนุนให้ชุมชนมีความสนใจที่จะสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตนให้มีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน มีการตรวจสอบองค์ความรู้และวิธีปฏิบัติไว้เป็นแนวทางในอนาคต (2) ควรอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้ชุมชนมีกระบวนการในการ จัดกิจกรรมที่เป็นระบบ และปลูกจิตสำนึก ให้เห็นคุณค่าและความสำคัญ ของประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (3) ควรจัดทำนโยบายและแผนงานของชุมชนโดยวางแผนปฏิบัติงาน ที่แน่นอนให้เป็นแนวทางในการทำงานในอนาคต ให้ตรงเป้าหมายและสอดคล้องกับแผนงานของ ชุมชน (4) ควรส่งเสริมการรู้คุณค่า ของชุมชนโดยสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้คนในสังคมกับ สิ่งแวดล้อมทั้งในทางธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับมรดกที่มีคุณค่าของ บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว (5) ดำเนินการพัฒนาชุมชนให้มีการคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาเป็น พื้นฐานในการปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัยและควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มาช่วยเพื่อต่อยอด (6) พัฒนาและใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์ ทางการผลิต การจำหน่าย และการบริการอย่างประหยัดและเหมาะสม (7) เสริมสร้างการมีส่วนร่วม ของชุมชนด้วยการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น ในรูปองค์คณะบุคคล ด้วยการมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ ดำเนินการ การรับผลประโยชน์และการประเมินผล (8) พัฒนาให้ชุมชนมีภาวะผู้นำที่ เหมาะสม สามารถสร้างอิทธิพลในการจัดสรรและจัดการองค์กร กลุ่มบุคคลให้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุผลเป้าหมาย

GRAD VRU

Thesis Title	The Effectiveness of Thai Local Wisdom Management in the Area of Lower Northern Region
Student	Police Senior Sergeant Major Wichit Chaichana
Student ID	54B73330106
Degree	Doctor of Public Administration
Field of Study	Public Administration
Thesis Advisor	General Dr.Kasemchart Naressenie
Thesis Co-Advisor	Dr.Boonrueng Sriharun

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the effectiveness of Thai local wisdom management in the lower northern region, area 2) to study the factors influencing the effectiveness of Thai local wisdom management in the lower northern region area and 3) to recommend a model to improve the factors that influence the Thai local wisdom management in the lower northern region area. This research was a mixed methods research which combined quantitative and qualitative approaches. The quantitative research was conducted by studying a samples of 400 respondents who were selected from people living in 72 units of local wisdom in the following groups: agriculture, nutrition, Thai medicine, and entrepreneurs in the community, and community business who received national awards in local wisdom management and had products exported overseas. The samples was selected using the stratified random sampling technique, and the sample size was obtained by calculation with Yamane's formula. The data were collected using a questionnaire with reliability of 0.973 and were analyzed using percentage, mean, and standard deviation. The hypotheses were tested by one-way ANOVA and Stepwise Regression Analysis. The qualitative study was conducted using structured interviewing 25 key informants, who were purposely selected from administrators, the leaders of community producers, and local wisdom community enterprises. The data were analyzed by using content analysis consisted of translation, interpretation and analysis.

The research findings were as follows:

1) The effectiveness of Thai local wisdom management in the lower northern region area, was, overall, at a high level ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.78). When considered each aspect, individually, it was found that sustainability was at the highest level ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.73), followed by income earning ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.77), life quality ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.66), and immunization ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.84), respectively. The highest mean was for the aspect of sustainability building. This was due to a good management that helped improve working skill in order to sustainably consume the natural resources and have reasonable sufficiency need to reduce excess consumption and waste. However, immunization had the lowest mean due to the local wisdom management which could not keep up with the rapid new

social change which resulted in unequal social equity in terms of career opportunities and establishing families and community.

2) The factors influencing the effectiveness of Thai local wisdom management in the lower northern region area comprised 8 important factors which, ranging from the highest to the lowest, were as follows: knowledge building, local wisdom conservation, plan and policy, value awareness, development, utilization, participation and leadership. These 8 variables explained 75.90 percent ($R^2 = 0.759$) of the variation in the effectiveness of Thai local wisdom management at a statistical level of significance 0.05.

3) The recommendation for adjustment the factors influencing the Thai local wisdom management in the lower northern region area consisted of 8 important steps as follows: (1) building knowledge by supporting communities who are interested in inheriting their own local wisdom by giving them appropriate learning opportunities. Checking this knowledge and suggesting future practical implementations should also be provided, (2) conserving the local wisdom by allowing the community to manage their own process; creating activities that stimulate awareness of the value and importance of their own local customs, (3) making community plans and policies by setting operational plan for the future which follow the aims of the community plan, (4) promoting value awareness of the community by naturally building a relationship between the people, the environment and holy things including previously deceased ancestors, (5) developing creative community by using local wisdom to reform them and also use scientific know-how and technology to create new innovations, (6) developing and utilizing the local natural resources in production, and distribution in a way that is appropriate and economical, (7) promoting community participation using local wisdom management in a way that personally involves members in the decision making process, implementations, benefit gain and evaluation, (8) developing appropriate leadership that will enable them to provide and arrange their organizations and the individuals so that they are completely willing to achieve the goals.

GRAD VRU